

nog genieten, ontroerd worden. List is me soms wat te ernstig, Shaffy te geflipt, maar minstens tien liederen blijven overeind als een huis. In het geval van Ramses Shaffy is dat vreemd genoeg vooral een lied dat hij niet zelf heeft geschreven, maar dat wel op zijn lijf werd geschreven door Herman Pieter de Boer: „Laat me”:

*Ik zal ook wel een keertje sterven
daar kom ik echt niet onderuit
Ik laat mijn liedjes dan maar zwerven
en verder zoek je het maar uit
(...)
Laat me, laat me
laat me mijn eigen weg maar gaan
Laat me, laat me,
ik heb het altijd zo gedaan.*

Wim Chielens

ALEX VERBURG, *Het voorlopige leven van Liesbeth List*, Archipel, Amsterdam, 2002, 196 p.

RAMSES SHAFFY, *Zing, wecht, huil, bid, lach, werk en bewonder*, Nijgh & Van Ditmar, Amsterdam, 2003, 303 p.

Robbe de Hert: bezeten van de film

In 1983 verscheen het boek *Het drinkend hert bij zonsondergang*, waarin Robbe de Hert (°1942) zijn levensverhaal, meer bepaald zijn belevenissen als cineast in Vlaanderen neerpende. Het boek bevatte bijzonder informatief materiaal over het reilen en zeilen van het Vlaamse filmwereldje, was erg pittig van stijl en was gemonteerd als een grillige, eigenzinnige film. Bovendien was het rijkelijk geïllustreerd met even zinvol als vaak ludiek fotomateriaal. Kortom, een pareltje voor ieder die in film geïnteresseerd is.

Twintig jaar later, in het najaar van 2003, verscheen het langverwachte vervolg, *Het drinkend hert in het nauw*. Dit ziet er heel anders uit. Het is eerder een pamflet vol wrok om gemiste kansen, waarin de cineast misstanden in het Vlaamse filmbeleid aan de kaak stelt. Het illustratiemateriaal is eerder beperkt, de toon is grimmiger en helaas schreef De Hert zelf slechts het woord vooraf en het nawoord. De rest

van het tweehonderd bladzijden tellende boek is opgetekend door ghostwriter Désirée de Poot. Niettemin biedt deze grimmige „story of my life” een onthullende blik op hoe het er tot vandaag achter het Vlaamse witte doek toegaat. Voor wie geïnteresseerd is in De Hert's openhartige visie op het filmbeleid, is het relevant even diens „carrière” als filmmaker te beschouwen.

Het filmdebuut van Robbe de Hert valt toevallig samen met de oprichting van de autonome Vlaamse filmproductie door het Koninklijk Besluit van 10 november 1964. In datzelfde jaar werden zijn eerste twee korte films, *Twee keer twee ogen* en *An old story*, op het Festival van de Belgische Film te Antwerpen niet alleen voorgesteld maar tevens bekroond, respectievelijk met de Prijs voor het Beste Debuut en de Prijs van de Filmkritiek. De tweëntwintigjarige autodidact die opgroeide in de bioscoop, werd meteen het „wonderkind van de film” genoemd. Toen echter noch dit prille succes, noch zijn talent de mogelijkheid bood om voortaan op een professionelere manier films te realiseren, was de ontgoocheling groot. De Hert vluchtte naar Londen en probeerde daar, eventueel als acteur, aan het werk te gaan. Bij gebrek aan een „native accent” haalde hij het niet van Malcolm McDowell voor de hoofdrol in *If* (Lindsay Anderson, 1968). Toen ook bleek dat Londen aan filmtalent geen behoefte had, keerde hij in 1966 terug naar Antwerpen. Op 17 maart 1966 richtte hij er met zijn vrienden, zijn broer Jos, Walter Heynen, André Boeren en Kris van de

„Camera Sutra” (1973).

Bogaert Vlaanderens unieke filmcollectief *Fugitive Cinema* op. De dichter Paul de Vree fungeerde als voorzitter.

De leden van de groep zaten boordevol plannen. Gestimuleerd door het succes van De Herts debuutfilms spendeerden ze al hun vrije tijd en geld aan het realiseren van een reeks korte films: *19 december* en *Creado* (Louis Celis, resp. 1965 en 1966), *Insane* (De Hert, 1967) en de animatiefilms *A Funny Thing Happened on my Way to Golgotha* en *The Great Temptation of the Pink Elephant*

(Jos en Robbe de Hert, resp. 1968 en 1969). De bekroning van *A Funny Thing* met de Grote Prijs van de Animatiefilm in 1968 op het gerenommeerde Festival van Oberhausen betekende het begin van de internationale waardering voor *Fugitive Cinema*. In hetzelfde jaar traden ook twee jonge cineasten, Guido Henderickx en Patrick Le Bon, tot de groep toe. Ze zouden al vlug mede de sociaal geëngageerde visie van *Fugitive* bepalen. De nieuwe aanpak van het medium, gekoppeld aan een eerlijk linkse maatschappijvisie, werd echter al vlug als subversief bestempeld. De medewerking van zij die het, wat filmbeleid betreft, voor het zeggen hadden, nl. de overheid en haar televisiezender, de BRT, vandaag VRT, was uiterst beperkt, zelfs weigerachtig.

De Hert en zijn collectief wilden in wezen voor de televisie werken. Dit leek hun maatschappelijk relevant. Toen dit niet lukte, maakten ze met beperkte middelen hun kritische *off-television productions*: *S.O.S. Fonske* (1968), over een man wiens inboedel in beslag genomen wordt, nadat bij een verkeersongeval blijkt dat zijn verzekeringsmaatschappij failliet is, *De dood van een sandwichman* (1971), over de door politici misbruikte begrafenissen van wielergod Monséré en de lange reportage *Le Filet Américain* (1978-1980), die een intrigerend debat tussen de linkse ideoloog Ernest Mandel en de later wegens corruptie veroordeelde staatsman en ex-premier Paul vanden Boeynants bevat. De eerste twee werden op buitenlandse festivals en in eigen land gelauwerd als beste tv-reportages. De BRT kreeg ze toentertijd aangeboden, maar weigerde ze lan-

Michaël Pas in „Blueberry Hill” (1988).

ge tijd uit te zenden. De derde verscheen nooit op het kleine scherm, zelfs niet bij de progressieve Nederlandse VPRO.

Fugitive Cinema bleef bestaan tot 1997 en produceerde onder meer ook *De Bom* (1969), De Herts hommage aan L.P. Boon, over een garagehouder die een verloren waterstofbom vindt en daarmee omwille van de vrede politici probeert te chanteren. En in coproductie ontstonden, naast het opmerkelijke *Camera Sutra* (1973), nog bijzonder belangrijke documentaires als *De droomproducenten* (1984), *Henri Storck, ooggetuige* (1987) en *Janssen & Janssens draaien een film* (1990). Deze documentaires getuigen eens te meer van het filmisch creatieve talent van het „wonderkind” en tonen ook vandaag nog hoe belangrijk De Hert had kunnen zijn voor de televisie in Vlaanderen. De *angry young man* botste echter telkens weer op de onwil en /of het onbegrip van het beleid.

Financieel kwam *Fugitive* daardoor steeds meer in het rood. Met als gevolg dat binnen het collectief spanningen ontstonden en dat twee belangrijke leden, Patrick Le Bon en Guido Henderickx, besloten hun eigen weg te gaan.

Om uit de financiële impasse te raken, aanvaardde De Hert de regieopdracht van een *re-make* van *De Witte* (Vanderheyden, 1934, naar het gelijknamige boek van Ernest Claes). De Herts *De Witte van Sichem* (1980) werd een voltreffer en wordt tot op vandaag door vriend en vijand als een belangrijke Vlaamse film beschouwd. Ondanks dit succes - „Met *De Witte* bewezen we dat zelfs een Vlaamse succesfilm niet rendabel was” - bleef het financieel gezien

kommer en kwel rondom *Fugitive* en zijn bezieler.

Twee jaar later slaagde hij er toch in een BRT-productie te realiseren: een film naar een roman van Maurice Roelants: *Het leven dat we droomden* (1982) die de titel *Maria Danneels* kreeg. De Hert bewerkte samen met scenarioschrijver Fernand Auwera de toen al oubollige roman tot een postmodernistische film met als thema een lesbische liefde die het haalt op een hetero-verhouding. Het verhaal wordt ingekaderd in een raamver telling over een cineast die met de televisie gaat onderhandelen over de verfilming ervan en met inlassing van fragmenten uit films als *Casablanca*, *Psycho*, *Some like it hot* en *De eenenveertigste*. De BRT vertoonde de film in een verknipte versie, verwaarloosde de inzending voor het Festival van Berlijn 1982 en weigerde een bioscooproulatie. Het werd De Herts laatste speelfilm waarin hij nog echt met beeld en klank experimenteerde.

Daarna volgden het enorm populaire *Zwarte Jongens* (1984) met het Vlaamse komische duo Gaston Berghmans en Leo Martin, de politieke thriller *Trouble in Paradise* (1988), het succesrijke, min of meer autobiografische *Blueberry Hill* (1988) en de latere sequel *Brylcream Boulevard* (1995). Ondertussen had De Hert al zijn tijd gespendeerd aan zijn belangrijkste project, de verfilming van L.P. Boons *Pieter Daens*. Jarenlang werkte hij aan het scenario ervan.

Ondanks herhaalde pogingen werd het dossier niet goedgekeurd door de filmcommissie. Ontmoedigd liet hij het project varen, waarop meteen Stijn Coninx in samenwerking met een Franse scenarioschrijver, François Chevallier, voor een gestroomlijnde *Daens* (1992) zorgde en daarmee zelfs een oscarnominatie in de wacht sleepte. De Herts wrok om wat hem niet gegund werd, zou nooit meer overgaan.

Daarbij komt dat in 1982 *Fugitives* voorzitter overleed en dat De Herts eigen theater en filmhuis *King Kong*, dat vanaf 1972 uitgegroeid was tot een progressief centrum voor film, muziek en toneel, door brandstichting werd vernield.

Nog steeds bezeten van de film gaf De Hert de strijd niet op: met *Gaston's War* (1997), het verhaal over een misbruikte verzetsheld tijdens de Tweede Wereldoorlog, etaleerde hij opnieuw zijn talent. En met de opdrachtfilm *Lijmen/Het Been* (2000) realiseerde hij de beste Elsschotverfilming van de Lage Landen.

Achter de fenomenale filmproductie van de enige Vlaamse fulltime cineast, althans wat de lange speelfilm betreft, schuilt echter een ware lijdensweg, waarvan het relaas tot vandaag de dag in *Het drinkend hert in het nauw* te lezen valt.

Wim de Poorter

ROBBIE DE HERT, *Het drinkend hert in het nauw*, Van Halewyck, Leuven, 2003, 200 p.

123

Hedendaagse dans in Nederland en Vlaanderen

Isabella Lanz en Katie Verstockt geven een beeld van de hedendaagse dans in Nederland en Vlaanderen.

Het boek bestaat uit twee algemene inleidingen, 20 profielen van hedendaagse choreografen en de presentatie van 16 dansorganisaties.

Beschikbaar in zes talen: Nederlands, Frans, Duits, Engels, Spaans en Italiaans
Elke versie telt 128 p. en bevat 57 fraaie illustraties, waaronder 20 portretfoto's van Stephan Vanfleteren.

België: € 17 / Nederland: € 18 / Andere landen: € 19

Bestellingen:

Tel. +32 (0)56 41 12 01 / fax +32 (0)56 41 47 07 / e-mail adm@onserfdeel.be / www.onserfdeel.be

Ook verkrijgbaar in iedere goede boekhandel.

